

Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України
відділ історії зарубіжної філософії
сектор історії східної філософії

25 квітня 2023, 17:30

СЕМІНАР ДОСЛІДНИКІВ СХІДНИХ ФІЛОСОФІЙ

Засідання СХХХІХ

приєднатися до конференції Zoom можна за покликанням:

<https://us02web.zoom.us/j/84294771973?pwd=WjlxeGtjVXhsK1NRN1RobTFEZHdVZz09>

Meeting ID: 842 9477 1973 Passcode: 326204

Тема доповіді:

«Медитація в контексті діалогу
буддизму і науки»

Доповідач:

Ігор Колесник, к. філос. н., доцент,
докторант Львівського національного
університету імені Івана Франка
Сфера наукових інтересів: буддійська медитація,
буддійський модернізм, наука і буддизм

ЗАПРОШУЄМО УСІХ ЗАЦІКАВЛЕНИХ!

Див.:

www.tdsf.kiev.ua/

http://community.livejournal.com/ukr_asia_philos

<http://www.facebook.com/OrientalPhilosophiesSeminarKyivUkraine>

Основні тези

- Діалог між буддизмом і наукою має тривалу історію: від конструкту у колективній свідомості західної людини до живої зустрічі зі носіями традицій. Буддизм і буддійська медитація потрапили до уваги дослідників ще наприкінці XIX століття і їх дослідження еволюціонували разом із науковою методологією. Сам процес діалогу і побудови спільних майданчиків для пізнання додатково несе на собі відбиток внутрішньої критики у середовищі наукової методології, євроцентризму і спадку колоніальної епохи. Передумови та засади діалогу: традиційний (доктрини буддизму, Чотири шляхетні істини, Вісімковий Шлях, практики *satī* та *jhāna*) і модернізаційний (вікторіанський буддизм, постколоніальний спадок, адаптація до наукових трендів та просвітництва) контексти.
- Історично сформувалися три своєрідні тренди поширення буддійської медитації: 1) тгеравада (рух *vipassana*), 2) дзен-буддизм (ріндзай, сото), 3) тибетські школи й їхні традиції (період діаспори). “Тренди” у нашому випадку - це умовне позначення джерел поширення буддійської медитації на Заході і набір певних практик, які ідентифікуються саме з ними. Із тгеравади, під впливом модернізації, виростає рух *vipassana* (Леді Саядо, Магасі Саядо, У Ба Кін, С.Н. Гоєнка), методи якого за посередництва *Insight Meditation Society* стають широко відомими. Згодом породжує різні явища на зразок MBSR Дж. Кабат-Зіна. Модернізовані і традиційні практики дзен-буддизму поширюються завдяки діяльності та творчості Д.Т. Судзукі, Судзукі Роші й А. Вотса. Згодом на Заході активно поширюється третій і найменш модернізований тренд тибетського буддизму та медитації. Кожен із трендів має різну ступінь залученості й адаптації до західних культурних контекстів.
- Формуються галузеві майданчики найактивнішого діалогу, де медитація займає центральне місце: **когнітивні і нейронауки** (*contemplative science*), **гуманітарні науки** (*contemplative studies*, філософія медитації), **психологія і психотерапія** (MBSR, Robert Wright). На межі взаємодії буддійських шкіл, філософії, науки, релігії виникають різні цікаві і нові галузі. У кожній із цих галузей медитативні практики досліджуються і застосовуються у згоді з певними методологічними особливостями. Підходи природничих, гуманітарних наук доволі суттєво відрізняються і це впливає на ставлення та оцінку медитації. Відрізняються також перспективні поля застосування і способи застосування медитативних (контемплативних) практик.
- Окрім загального наукового інтересу та запитів від конкретних галузей, можна спостерігати сталу тенденцію до інституалізації різних осередків медитації, які у різній ступені демонструють залученість у діалог “наука-буддизм”. Для прикладу: *Vipassana Insight Meditation Society*, *Spirit Rock Meditation Society*, *Mind and Life Institute*, *Naropa University*, *Center of Contemplative Research (2020)*, *Center for Contemplative Mind in Society*, *Tergar Meditation Community (Mingyur Rinpoche)*. Активний діалог між буддизмом і західною наукою (культурою і суспільством) породжує цілу плеяду інституцій та фахівців, які досліджують, популяризують, критикують одне одного у тематиці буддійської медитації, її визначення, меж застосування і реконтекстуалізації.
- Додатковий інтерес породжують феномени, які виникають як похідний продукт адаптації та реконтекстуалізації буддійської медитації: MBSR, секулярний буддизм, нейробуддизм, буддійський модернізм тощо.

Ключові події

- Створення Maha Bodhi Society (1891, Шрі Ланка-Індія).
- Світовий парламент релігій (1893, Чикаго): Анагаріка Дгармапала і Соєн Шяку (Soyen Shaku). Згодом від останнього було скеровано у США Дайсецу Судзукі.
- Анексія Тибету Китаєм (1951).
- Акт про імміграцію та національність (1965, США).
- С.Н. Гоенка починає викладати віпасану (1969, Індія).
- Insight Meditation Society (1975, США).
- Створення Mind and Life Institute (1991, США).
- Публікація книги-маніфесту С. Бачелора “Буддизм без вірувань” (1997, США).

Література

- Barbezat, Daniel, and Mirabai Bush. 2014. *Contemplative Practices in Higher Education: Powerful Methods to Transform Teaching and Learning*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Batchelor, S. (2011). *Confession of a Buddhist atheist*. New York: Spiegel & Grau.
- Bodhi, B. (2011) ‘What Does Mindfulness Really Mean? A Canonical Perspective’, *Contemporary Buddhism*, 12, pp. 19–39. Available at: <https://doi.org/10.1080/14639947.2011.564813>.
- Braun, E. (2013). *The birth of insight: Meditation, Modern Buddhism, and the Burmese Monk Ledi Sayadaw*. Chicago: University of Chicago Press.
- Dorjee, D. (2016). Defining contemplative science: The metacognitive self-regulatory capacity of the mind, context of meditation practice and modes of existential awareness. *Frontiers in Psychology* 7. doi:10.3389/fpsyg.2016.01788
- Goleman, D. and Davidson, R.J. (2017) *Altered Traits: Science Reveals How Meditation Changes Your Mind, Brain, and Body*. Illustrated edition. New York: Avery Publishing Group.
- Kabat-Zinn, J. (2011). Some reflections on the origins of MBSR, skillful means, and the trouble with maps. *Contemporary Buddhism* 12, 281–306.
- Komjathy, L. (2017) *Introducing Contemplative Studies*. 1st edition. Hoboken: Wiley-Blackwell.
- Kornfield, Jack. 2007. *Modern Buddhist Masters*. Kandy: Buddhist Publication Society. (1st published 1977).
- Lopez, D., Jr. (2008). *Buddhism and science: A guide for the perplexed*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lutz, A., Dunne, J., & Davidson, R. (2007). Meditation and the neuroscience of consciousness: An introduction. In P. Zelazo, M. Moscovitch, & E. Thompson (Eds.), *The Cambridge Handbook of Consciousness (Cambridge Handbooks in Psychology)*. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511816789.020
- Purser, R. (2019). *McMindfulness: How mindfulness became the new capitalist spirituality*. London: Repeater Books.
- Repetti, R. (2022). The philosophy of meditation: The spoken Tao. In *Routledge Handbook on the Philosophy of Meditation* (pp. 46–69). Routledge.
- Sharf, R. (1995). Buddhist modernism and the rhetoric of meditative experience. *Numen* 42(3), 228–283.
- Shaw, S. (2014). *The spirit of Buddhist meditation*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Thompson, E. (2020). *Why I am not a Buddhist*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Varela, F. J., Thompson, E., and Rosch, E. (2017). *The Embodied Mind: Cognitive Science and Human Experience*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Wright, R. (2018) *Why Buddhism Is True: The Science and Philosophy of Meditation and Enlightenment*. UK edition. Simon & Schuster.